

Acta Beregsasiensis

2010/2

Acta Beregsasiensis

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II

A Scholarly Annual
of Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute

2010
IX. évfolyam, 2. kötet
Том IX, № 2
Volume IX, № 2

УДК 001(477.87)
ББК 72.4(4УКР-43АК)
А-19

Az Acta Beregsasiensis a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos kiadványa. Jelen kötet a 2010-es év első felének magyar, ukrán, angol és német nyelvű tanulmányait foglalja magába. Az intézmény tanárai, hallgatói, valamint külföldi tudósok munkáit publikáló kötet a nyelv- és irodalomtudomány, a történelem, pedagógia, biológia, gazdaság és más tudományágak különböző területeit öleli fel.

www.kmf.uz.ua/hun114/index.php/kiadvanyaink/110-a-ii-rakocz-ferenc-karpataljai-magyar-fiskola-tudomanyos-evkoenye

SZERKESZTÉS: *Kohut Attila, Penckófer János*

KORREKTÚRA: *G. Varcaba Ildikó*

TÖRDELÉS: *Garanyi Béla*

BORÍTÓ: *K&P*

A KIADÁSÉRT FELEL: *dr. Orosz Ildikó, dr. Soós Kálmán*

A KÖTET TANULMÁNYAIBAN ELŐFORDULÓ ÁLLÍTÁSOKÉRT MINDEN ESETBEN A SZERZŐ FELEL.

A kiadvány megjelenését a

támogatta

ISBN: 978-966-2595-01-7

© A szerzők, 2010

Készült: PoliPrint Kft., Ungvár, Turgenyev u. 2. Felelős vezető: Kovács Dezső

Tartalom

Történelem- és társadalomtudomány

BOCSKOR ANDREA: A Rzeczpospolita és korának képe az ukrajnai történelemtankönyvekben	9
KOSZTYÓ GYULA: Kárpátaljai régészeti kutatások 1945–1991 között a kárpátaljai magyar sajtóban	29
VÁRADI NATÁLIA: 1956-os deportálások a Szovjetunióba (a KGB dokumentumai alapján)	39
BARÁTH JULIANNA: Thököly-iratok a Kárpátaljai Állami Levéltárban	57
BRAUN LÁSZLÓ: Kálvin János társadalmi és politikai nézetei	63
MAROSI ISTVÁN: Firczák Gyula (1836–1912) munkácsi püspök élete és munkásságának súlypontjai	75

Nyelv- és irodalomtudomány

GAZDAG VILMOS: A magyar nyelvjárásokra gyakorolt szláv hatások vizsgálata (Tudománytörténeti vázlat)	91
MIZSER LAJOS: Kis- és Nagybégány családnevei	99
SEBESTYÉN ZSOLT: Elpusztult falvak névmagyarázatai a történelmi Bereg megyéből ...	107
VÍGHNÉ SZABÓ MELINDA: Lexikalisch-semantische Untersuchung des Baltendeutschen mit dem Standarddeutschen	115
BRENZOVICS MARIANNA: Az erő tárgya és alkalmazója. Heidegger Antigoné-értelmezése	129

Oktatás, képzés, iskola

BOROS LÁSZLÓ: Állami és magángyűjtemények Kárpátalja területén 1877 és 1918 között	133
SZAMBOROVSKYKNÉ NAGY IBOLYA: Az iskolairányítás szakmai átalakítására tett próbálkozás a Szovjetunióban (1982–91)	139
ILONA HUSZTI–MÁRTA FÁBIÁN–ERZSÉBET BÁRÁNY: Fifth graders' receptive skills in English and Ukrainian	153

LECHNER ILONA: Spielerische Arbeitsformen im Fremdsprachunterricht Schlussfolgerungen einer empirischen Untersuchung	163
---	-----

Gazdaság, biológia

ТОВТ ЙОЖЕФ: Регіоналізм, як філософія входження в Європейський Союз через розбудову місцевого господарства та території.	175
DR. SZPÁSSZKY GÁBOR: A beruházások fejlődése Kárpátalja népgazdaságában	181
HADNAGY ISTVÁN: A megújuló energiaforrások felhasználásának lehetőségei és jelenlegi helyzetük Kárpátalján	187
MELYNCSOK ADRIENN: A vállalatok társadalmi felelősségvállalásának (Corporate social responsibility) bemutatása és helye a mai gazdasági életben	195
PINTÉR ÁKOS: Az európai poszt szocialista országok légi személyközlekedésének jellemzői, közelmúltbeli változásai	205
GÉCSE MÁTYÁS: Alanyhasználat Ugocsa és Bereg megyék kajszi természetében	223
GORONDI TAMÁS–ILLÁR LÉNÁRD: A Borzsa-folyó puhatestű faunájának vizsgálata a benei szakaszon	229

Könyvekről

SÉRA MAGDOLNA: Tannyelvválasztás a kisebbségi régiókban. Tájékoztató füzet szülőknek és pedagógusoknak	239
MOLNÁR ANITA: Az Üveghegyen innen. Anyanyelvváltozatok, identitás és magyar anyanyelvi nevelés	241
<i>Eseménynaptár</i>	244

MOLNÁR ANITA*

Az Üveghegyen innen

Anyanyelvváltozatok, identitás és magyar anyanyelvi nevelés

A VI. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus *Anyanyelvváltozatok, identitás és magyar anyanyelvi nevelés* című szimpóziumán elhangzott előadások anyagát gyűjti össze a PoliPrint Kft. és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola közös kiadványa. A kötet megjelenését a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság támogatta. A tanulmányok a magyar nyelv oktatásának tantárgy-pedagógiája, az anyanyelv különböző változatainak oktatása, valamint az anyanyelvi nevelés és az azonosságtudat összefüggéseinek témakörét járják körül.

Csúnyán, helytelenül beszél-e, aki nem a köznyelvet használja? Magyarul beszél-e, aki a magyar nyelv egyik kontaktusváltozatát használja? Megbélyegzik azt, aki nyelvjárásban beszél? Hogy válaszoljunk a kérdésekre: igen, még mindig. Ha elfogadjuk a nyelvjárások létét, „hibátlanságát” – mondja Kontra Miklós –, miért csak a standardra koncentrálnak? A nyelvi nevelés céljaként a nyelvérzék fejlesztését említi. Enyhül, de nem szűnik a magyar nyelvjárási beszéd megbélyegzése, pedig a stigmatizálás és a felcserélő nyelvpedagógia (a nyelvjárást teljesen háttérbe szorítva, csak a standardnak engedünk helyet) rombolja a diákok identitását. Ezt úgy magyarázza Kontra, hogy a tanárok gyakran „anyáznak”, abban az értelemben, hogy megbélyegzik az iskolásokat, de még a szüleit is. Magyar iskolában nem ritka az ilyen esemény: A diák elvét valamit, például azt mondja, hogy *aludva*. Mire a tanár: „*Mi van, Bunkóéknál így mondják?*” Ez után a diákok nemigen mernek már megszólalni az órán. Itt tartunk 2008-ban. Működik a nyelvi alapon meghatározott embercsoportok közötti társadalmi diszkrimináció.

É. Kiss Katalin írása arra mutat rá, hogy a nyelvi változatosság nemcsak a mai magyar nyelv sajátossága, hanem természetes jelenség volt már több száz évvel ezelőtt is.

A kötetben összegyűjtött tanulmányok a legnagyobb hangsúlyt az anyanyelvi oktatás módszertanának megújítására helyezik. Hogy nézzen ki a gyakorlatban az anyanyelvi nevelés? Nyelvtani ismeretekre tanítsanak elsősorban vagy inkább a magyar nyelv szépségével, kifejezőeszközeivel neveljenek hazaszeretetre a pedagógusok? Sinkovics Balázs szerint az anyanyelvoktatás célja az kell, hogy legyen, hogy az anyanyelvével jól boldoguló nyelvhasználókat neveljen.

Czibere Mária, illetve Kolláth Anna tanulmánya az anyanyelvi oktatás fontosságát, a saját nyelvváltozatok lényeges szerepét emeli ki a nemzeti azonosságtudat fenntartásában, kialakításában.

Nem elég azonban, hogy az embernek anyanyelvéen kellene/lenne jó tanulni, de az sem mindegy, hogyan. Az anyanyelvváltozatok és az identitás összefüggéseire a legtöbb ország iskolai anyanyelvi oktatása érzéketlen – olvashatjuk Csermicskó István tanulmányában. Kiemeli továbbá, hogy a magyar anyanyelvi nevelésben (Magyarországon és azon kívül egyaránt) gyökeres szemléletváltásra és az ezzel kapcsolatos módszertani megújulásra van szükség. A változtatásokra több szempontból is megérett az idő: mit tanítsunk, milyen nyelvszemléletet és nyelvi ideált közvetítsünk a rejtett tanterv által és hogyan oktassunk tantárgy-pedagógiailag? A célok kaotikus gazdagságában is látnunk kell azonban, hogy mítoszok és népmesébe illő babonák konzerválása és terjesztése

* II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, ötödéves hallgató.

helyett feladatunk a létező, *Üveghegyen inneni* valóság megváltoztatása; a mesebeli sültgalamb-várás helyett a valóságos „csoda-csinálás”. A nyelvi alapú egyenlőtlenségek és a diszkrimináció csökkentése közös felelősségünk; itt és ma: az Üveghegyen inneni világban.

(Az Üveghegyen innen. Anyanyelvváltozatok, identitás és magyar anyanyelvi nevelés. Ungvár–Beregszász: PoliPrint és II. Rákóczi Ferenc KMF, 2008. Szerkesztette: Csernicskó István és Kontra Miklós)

A-19 Acta Beregsiensis. Науковий вісник Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II. – Ужгород: ПоліПрінт, 2010 – 248 с.
ISBN 978-966-2595-01-7

«Acta Beregsiensis» є науковим виданням Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II. Даний том вміщує дослідження угорською, українською, англійською та німецькою мовами за перше півріччя 2010 року. До випуску ввійшли публікації викладачів та студентів інституту, а також закордонних науковців у сфері мовознавства, літератури, історії, педагогіки, біології, економіки та інших наук.

УДК 001(477.87)

ББК 72.4(4УКР-43АК)

Наукове видання

Acta Beregsiensis

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II

2010/2

Том IX, № 2

РЕДАКЦІЯ: *Козут А., Пенцкофер І.*

КОРЕКТУРА: *Г. Варцаба І.*

ВЕРСТКА: *Гороній А.*

ОБКЛАДИНКА: *К&P*

Відповідальні за випуск: *Орос І., Шови К.*

Здано до складання 14.04.2010. Підписано до друку 17.05.2010.

Папір офсетний. Формат 70x100/16.

Умовн. друк. арк. 19,9. Тираж 250. Зам. 428.

СП "ПоліПрінт", м. Ужгород, вул. Тургенева, 2.